

Der foretoges først afstemning vedrørende forslag til lov om ændringer i færdselsloven.

Ændringsforslagene nr. 1-3
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 4
forkastedes med 114 stemmer mod 24.

Ændringsforslag nr. 5, § 1 i den ændrede affattelse, ændringsforslag nr. 6 og § 2, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 7 betragtedes som bortfaldet efter forkastelsen af ændringsforslag nr. 4.

Ændringsforslag nr. 8 og § 3, således ændret,
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Man gik dernæst til afstemning vedrørende forslag til færdselslov for Grønland.

Lovforslagets §§ 1-45 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslagene går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om revision af den kommunale inddeling.

(Lovforslaget (nr. 179) findes i tillæg A. sp. 2497, fremsættelsen i tidenden sp. 5695).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om kommunernes styrelse.

(Lovforslaget (nr. 180) findes i tillæg A. sp. 2525, fremsættelsen i tidenden sp. 5695).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Ove Hansen: Det er resultatet af kommunallovskommissionens arbejde, der er gengivet i de to lovforslag, som vi her har til behandling. Vi har i kommunallovskommissionen haft et meget omfattende arbejde, og den betænkning, som nu er delt om til medlemmerne, fortæller om de mange problemer og opgaver, vi har beskæftiget os med. Jeg vil gerne først og fremmest bringe en tak til formanden for kommissionen, departementschef Zeuthen, som har ledet arbejdet særdeles godt. Jeg vil også gerne takke sekretariatet, som har udført et meget dygtigt arbejde. Vi har fået værdifulde oplysninger, og et grundigt materiale har været indsamlet, således at man kunne foretage en bedømmelse af hele vor kommunale struktur. Jeg vil også gerne rette en tak til indenrigsministeren, der så hurtigt — kun få dage efter at kommissionen har afsluttet sit arbejde og afgivet betænkning — allerede har fremsat lovforslag.

Det har været glædeligt, synes jeg, for denne kommissions arbejde igennem 7 år, at offentligheden har haft adgang til at følge arbejdet. De undersøgelser, der er foretaget rundt omkring i landets amter, har man meddelt offentligheden, og efterhånden som arbejdet skred frem i kommissionen, har man givet fyldige oplysninger. Dette har været af meget stor betydning for vort arbejde, og jeg tror også for de lovforslag, som vi nu skal tage stilling til.

Jeg erindrer, at for en del år tilbage, da man talte om, hvorvidt sammenlægning af kommuner var nødvendig, var der en kompakt modstand. Da kommunallovskommissionen i slutningen af 1958 begyndte arbejdet, mærkede vi det samme. Det var, ligesom om man var meget modvillig, og

[Ove Hansen.]

ikke ville høre tale om, at sammenlægning var nødvendig. Men efterhånden som kommissionen har arbejdet, givet oplysninger, givet materiale til kommunalrådsmedlemmer, har man ændret opfattelsen og indstillingen. Fra 1962 til 1966 har ikke mindre end 398 kommuner foretaget en sammenslutning. Det er dog et resultat, synes jeg, som vi kun kan være tilfreds med, og det er sket på frivillig basis.

Ser vi på de øvrige nordiske lande, på Sverige og Norge, har man for længst forstået, at sammenlægning var nødvendig. Jeg tror, man i 1952 reducerede antallet af kommuner i Sverige med ikke mindre end næsten $\frac{2}{3}$, og noget lignende har været og er nødvendigt i vort land. De grænser, man har trukket for flere hundrede år siden, er ikke tidssvarende længere, afstanden har ikke den betydning, som den havde tidligere, og skal vi skabe større, mere bæredygtige kommuner, må man sørge for, at der bliver et større befolkningstal, et større grundlag at bygge arbejdet på. Vi har i kommunallovskommissionen sigtet mod, at en kommune i hvert fald skulle have mindst 5.000-6.000 indbyggere. Jeg tror, det afgjort må være mindstetallet. Nu må det ikke opfattes sådan, at bare en kommune bliver stor, bliver alt godt; det ville være urigtigt at påstå noget sådant; men den må have en vis størrelse, hvis den skal opfylde det, som man forlanger i dag af fællesskabet, af kommunen.

Skal kloakeringen bringes i orden, skal rensningsanlæg bygges, skal gas- og vandforsyningen være i orden, så tror jeg, der må være et vist antal beboere i en kommune. Skal man kunne præstere et boligbyggeri, sociale institutioner, skolevæsen o. s. v., må kommunerne have en vis størrelse, også hvis teknikken skal kunne tages i anvendelse. Jeg tror altså, det er nødvendigt, at man stræber efter at få kommuner med en mindstestørrelse på 5.000-6.000 indbyggere. Skal man have industrien fordelt lidt over landet, og det bør den vel landspolitisk set — der ligger temmelig meget her omkring Københavnseggen, hvilket vi, der bor i Københavnseggen, måske kan være glade for — er det en forudsætning herfor, at man har arealer dertil, at de er gjort byggemodne, at kloakeringsproblemet, vandforsynings-

problemet, trafikproblemet o. s. v. er løst. Og når disse betingelser skal opfyldes, tror jeg vi må have nogle større og mere bærekraftige kommuner.

På grundlag af det, jeg har nævnt her, skal vi nu se de to lovforslag, som indenrigsministeren har fremsat, og som er i overensstemmelse med den betænkning, som kommunallovskommissionen har afgivet.

Om disse lovforslag skal jeg ikke sige alt for meget, for jeg betragter dette som en slags foreløbig førstebehandling; vi skal vel nok have lidt udvalgsarbejde, inden folketingsåret slutter til oktober, og vi får formentlig en ny førstebehandling, når det nye folketingsår begynder til oktober.

Må jeg lige tilføje, da jeg mener, vi bør nedsætte et udvalg efter behandlingen her — jeg ved, der er ønsker derom — at det bør blive et udvalg på 21 medlemmer; således at de forskellige kommunetyper og interesser kan blive repræsenteret i dette udvalg.

Det første lovforslag, ministeren møder med, er forslag til lov om en revision af den kommunale inddeling; der er grund til at bemærke, at man her koncentrerer sig om tre hovedprincipper. Det første er nye amtskommuner, og ved nye amtskommuner forstår man, at alle kommuner inden for en amtsrådsreds nu skal ligestilles. Det vil sige, at købstæder og sognekommuner ikke får den afvigende stilling, som de har i dag. Det bliver ens kommuner på lige vilkår. Der er vel også grund til her at tage op, om ikke antallet af amtskommuner skal reduceres noget. Jeg tror, det er nødvendigt, jeg tror, at vi også må se nærmere på det under vort udvalgsarbejde.

Endvidere er der reguleringen af den kommunale inddeling omkring købstæderne. Det har vel nok været det store og det vanskelige problem i kommissionen, fordi interesserne her er modstridende. Købstadforeningen har sin opfattelse af, hvordan problemet skal løses, og de bymæssige kommuner har deres opfattelse. Det er der måske ikke så meget at sige til. Jeg vil erkende, at det måske ikke er helt let at sætte en grænse for, hvornår indlemmelse skal ske, eller sørge for, at ét samfund bliver én kommune. Her må de lokale, de stedlige forhold være med i vore overvejelser.

Endelig tilsigter man ved lovforslaget her, som jeg tidligere har berørt, at gøre

[Ove Hansen.]

kommunerne større og mere bærekraftige.

Men når disse nyskabelser skal foretages, ikke alene med hensyn til amtskommunernes størrelse og købstædernes placering i amtskommunerne, ja, så må vi have et nævn, en kommission til dette arbejde, og derfor foreslår ministeren, at man ved lovens vedtagelse udpeger en kommunalreformkommission på 11 medlemmer, som skal undersøge, kulegrave hele den kommunale forvaltning, den kommunale inddeling. Det foreslås, at en sådan kommunalreformkommission, der får vidtrækkende bemyndigelser, skal bestå af 11 medlemmer, hvoraf 4 medlemmer skal vælges af folketinget, ligesom også de kommunale organisationer skal udpege repræsentanter hertil. Jeg vil dog her gøre opmærksom på, at jeg tror, det vil være rigtigst, at det bliver 5 medlemmer, der skal udpeges af folketinget, således at alle de partier, der har repræsentanter i finansudvalget, også bliver repræsenteret i denne kommunalreformkommission. Jeg tror, det vil være rimeligst. Da vi i sin tid begyndte arbejdet i kommunallovskommissionen, var der ikke så mange partier repræsenteret i finansudvalget, som der er i dag, og det synes jeg vi må tage hensyn til. Det er vel nok også rimeligt, at kommissionen ikke får 11, men 12 medlemmer.

Denne kommunalreformkommission skal altså i gang med arbejdet, hvis lovforslaget her vedtages, og virkelig kulegrave, som jeg sagde før, hele den administrative inddeling. Arbejdet skulle gerne tilendebringes senest til april 1969, således at vor nye kommunestruktur kunne træde i kraft i forbindelse med de kommunale valg i foråret 1970.

Kommissionen kan foreslå indenrigsministeren, hvorledes grænserevisionerne skal være, hvilke ændringer der skal foretages, og følger ministeren kommissionens indstilling, ja, så har det lovs virkning. Det er altså ret vidtrækkende beføjelser, man her giver kommissionen og indenrigsministeren, men jeg tror, det er nødvendigt.

Sammenlægninger af sognekommuner bliver ikke i første omgang, så vidt jeg har forstået, en opgave for kommissionen. Man ser her meget gerne, at sognekommunerne fortsætter det frivillige sammenlægningsarbejde. Men lykkes det ikke at gennemføre det i den udstrækning, som må være rimelig, ja, så

må man senere gribe ind også her og påbyde sammenlægning, dersom det bliver nødvendigt.

Der har været talt noget om byrdefordelingen mellem stat og kommuner. Ikke så meget i kommunallovskommissionen som i politiske debatter og udvalg her i tinget, har man drøftet, at der burde en ændring til med hensyn til statens refusioner til kommunerne. Mit parti er villig til at se på dette problem, men det er ikke så let at løse, som man måske i første omgang tror. Jeg tror, det skal undersøges og overvejes meget grundigt, selv om der måske kunne være noget rimeligt i, at kommunerne løste en del opgaver selv og på den måde fik mere selvstændighed.

Men skal refusionerne fra staten begrænses, må man også tænke på kommunernes indtægtsmuligheder. De har jo kun de direkte skatter at holde sig til, ejendomsskatterne og de personlige skatter til kommunen. Her må man så give dem en vis frihed med hensyn til fastsættelse af ejendomsskatternes størrelse, og for de personlige skatters vedkommende tror jeg ikke man kan anvende den nuværende proportionalbeskatning; jeg tror, en vis progression bliver nødvendig, hvis kommunerne skal have de nødvendige indtægter. Jeg håber, man vil medvirke hertil, således at kommunerne måske i langt større udstrækning end hidtil selv kan bestemme byrdefordelingen. Det vil, synes jeg, være en håndsrækning til det kommunale selvstyre.

Må jeg til slut sige nogle ord om det andet lovforslag, lovforslaget om kommunernes styrelse. Hidtil har man haft to styrelseslove, en for landkommunerne og en for købstæderne, men nu foreslås det samlet i én lov, og det er naturligt, eftersom vi nu kun får én kommunetype, det, vi kalder primærkommunerne til forskel fra amtskommunerne, der benævnes sekundærkommuner. Jeg tror, det er værdifuldt, vi kun får én kommunetype, at kommunerne nu ligestilles.

Med hensyn til amtskommunerne sker der det temmelig væsentlige, at formanden for amtsrådet i fremtiden skal være et folkevalgt medlem, ikke amtmanden, som man hidtil har kendt det. Jeg tror, det er rigtigst, at det folkevalgte organ, amtsrådet,

[Ove Hansen.]

vælger sin formand af sin midte, som man gør i byrådene. Jeg tror, man har amtsrådsmedlemmer eller kan få amtsrådsmedlemmer, der også er i stand til at lede arbejdet i amtsrådene. Når vi — i hvert fald et flertal i kommissionen — foreslår, at man vælger en sådan amtsborgmester, må det ikke opfattes, som om man har været utilfreds med amtmændenes ledelse af arbejdet i amtsrådene, ingenlunde; de har gjort det godt, det er vist meget sjældent, der ikke har været enighed i amtsrådene om, at en amtmand har ledet amtsrådsarbejdet godt. Men han kan jo komme ud for politiske afgørelser, som kan være ubehagelige for en udnævnt amtmand, og derfor tror jeg, det er værdifuldt, at man nu vælger et af de folkevalgte medlemmer som formand for amtsrådet.

Amtmanden har vi imidlertid brug for fremdeles. Det er meningen, at tilsynet med kommunerne skal udføres af et særligt tilsynsråd bestående af 5 medlemmer, et tilsynsråd inden for hvert amtsrådsreds med amtmanden som den fødte formand, mens de 4 øvrige medlemmer udpeges af amtsrådet inden for amtsrådets midte. Det bliver dette tilsynsråds opgave at føre tilsyn med samtlige kommuner inden for amtsrådsredsen; det bliver altså ikke længere indenrigsministeriet, der skal føre tilsyn med købstæderne, som vi hidtil har haft det; nu bliver det tilsynsrådet, der både tager sig af de tidligere sognekommuner og af købstæderne. Jeg tror, et sådant tilsynsråd virkelig vil kunne udføre det tilsyn, som vi forlanger, og jeg tror, det vil få et særligt kendskab til de kommuner, der findes inden for en amtsrådsreds.

Med hensyn til lovforslaget om kommunernes styrelse skal jeg ikke remse en en hel del bestemmelser op, som jeg gerne vil kalde forbedringer. Kommunerne får en vis dispositionsfrihed, som jeg synes de har brug for; det gælder lånoptagelse, det gælder ejendomsdispositioner, det gælder garantiforpligtelser o. s. v. Jeg tror, det er godt, man her giver kommunerne større beføjelser, end de hidtil har haft; man skal måske endda gå lidt videre end lovforslaget.

Der er også grund til, synes jeg, at se på problemet om ansættelse af tjeneste-

mænd i kommunerne, deres lønninger m. v. Jeg ved, at de kommunale organisationer meget gerne så, at man fik et særligt lønorgan, og det er noget, vi kan tage nærmere op under udvalgsarbejdet, om man virkelig kan forenkle dette store og vidtrækkende problem rundt omkring i kommunerne.

Vi hilser også med tilfredshed, at man ikke længere i kommunerne, når man har udarbejdet et regnskabsoverslag, skal have det godkendt af tilsynsmyndigheden; nu skal man underrette tilsynsmyndigheden, men ansvaret og afgørelsen ligger alene hos det kommunale råd. Jeg ved, at i hvert fald i mange sognekommuner vil dette blive hilst med meget stor tilfredshed.

Må jeg lige til slut gøre opmærksom på, at Københavns kommune og omegnen omkring København er uden for disse bestemmelser. København har jo sin særlige ordning, og den har ikke — i hvert fald ikke endnu — beskæftiget sig med i kommunallovskommissionen.

Jeg vil gerne slutte mine bemærkninger med at sige på mit partis vegne, at vi gerne vil medvirke til et godt udvalgsarbejde; vi mener, der er skabt muligheder for, at vi nu får kommuner, der er i stand til at løse de opgaver, som vi forlanger løst af nutidens kommunestyre, og at vi får en administrativ inddeling i pagt med tiden.

Jacob Sørensen: Den udvikling, vort samfund og vort samfundsmaskineri har været inde i i de senere år, kan naturligvis ikke undgå at øve en vis påvirkning af den kommunale inddeling og vor administration i det hele taget. Vi kan glæde os over, at der allerede så tidligt som for 7-8 år siden var folk, som var klar over, at der skulle ske ændringer, og at man fik nedsat kommunallovskommissionen til at kulegrave problemerne. Den har gjort et dygtigt og grundigt arbejde, og en del af resultatet ligger nu her i form af de lovforslag, vi behandler i dag.

Jeg har den samme opfattelse som hr. Ove Hansen, at den, skal vi sige utraditionelle fremgangsmåde fra kommissionens side med at lade problemerne sive ud til offentlig debat sideløbende med, at man diskuterede dem i kommissionen — i dette tilfælde i hvert fald — har haft en meget heldig virkning, således at sagen i offentligheden i høj

[Jacob Sørensen.]

grad er modnet, medens den er behandlet i kommissionen, hvilket allerede ses af de mange sammenlægninger af sognekommuner, der allerede er sket rundt omkring i landet.

Til de 3 hovedpunkter, der er indeholdt i lovforslaget om revision af den kommunale inddeling, skal jeg knytte nogle bemærkninger.

Det første punkt angår, at den kommunalreformkommission, som skal nedsættes, får til opgave at sørge for etablering af en ny form for amtskommuner og skal indstille til ministeren, hvordan ordningen skal gennemføres. Her redegør man for, at det er meningen, at købstæder og sognekommuner på lige fod skal deltage i amtskommunerne. Det er et principskifte, som der tilsyneladende er udbredt enighed om. Jeg tror, det vil være en heldig udformning af denne del af administrationen. Det vil gøre kommunerne mere ligestillede og ligeberettigede; jeg forudser, at det vil medføre et bedre forhold mellem sognekommunerne og købstadkommunerne, i det hele taget, og i administrativ henseende må det siges at være en teknisk forbedring i meget betydelig grad. Jeg håber imidlertid ikke, man går så vidt, at man lægger administrationsområder ind under amterne, som lige så godt kan varetages af de fremtidige storkommuner. Bevægelsen skulle jo gerne gå den anden vej, således at amtskommunerne i højere grad overtog nogle af de opgaver, som i øjeblikket varetages af ministeriet, og de nye storkommuner, kommunerne i det hele taget, skulle efter nyordningen blive bedre i stand til at forvalte de opgaver, der foreligger for dem.

Med hensyn til det andet punkt: reguleringen omkring byerne, må vi jo se i øjnene, at der både i offentligheden og her i tinget, lige så vel som der har været det i kommissionen, vil blive diskussion om problemerne. Det er jo et område, hvor der absolut ikke er enighed om, hvordan den fremtidige løsning skal være. Det vil vel nok være svært at overbevise beboere i veludviklede og velarbejdende store forstadskommuner om, at de vil være bedre tjent med at blive sammensluttet med købstaden. Ganske vist er det åbenbart, at der

mange steder i landet er forhold omkring købstæderne, som trænger til en regulering. Det kan jo ikke være hensigtsmæssigt, ej heller for forstadskommuner, at de har enklaver liggende i deres periferi langt væk fra deres center, blot fordi de grænser op til en købstad og udviklingen er skredet over grænsen. Her er der ting, som der må ses på i mange, mange tilfælde.

Men når man slår fast, at vi bør gå ind for det princip, at ethvert sammenhængende bysamfund fremtidig skal udgøre én kommune, er jeg nu alligevel bange for, at man går et skridt for vidt. Hvis man gør det, samtidig med at man fastslår — og det er ganske naturligt, det kommer af sig selv — at købstaden skal have tilstrækkelig mulighed for vækst og udvikling, vil der jo ske det, at vi derved åbner mulighed for skabelsen af helt store bysamfund og bykommuner. Jeg savner i det hele taget i betænkningen og i bemærkningerne til lovforslaget en undersøgelse, en belysning af og måske en stillingtagen til, hvor store administrative enheder vi maksimalt bør stræbe efter. Hvis det er således, at det med tørre tal kan bevises, at de store enheder administrerer bedre end de lidt mindre, var det jo værd at vide. Men hvis det er således, at de store administrerer dårligere end de små eller de mindre, de mellemstore enheder, var det jo endnu mere værd at vide. Det mangler vi oplysning om og stillingtagen til; om man er i stand til at oplyse det tilstrækkeligt, ved jeg ikke; men den kommission, der har siddet, er jo ikke gået af vejen for at gøre et grundigt arbejde på alle felter, så mon man ikke også kunne have fået noget ud af dette, hvis man havde ønsket at belyse det?

Endelig kan man sige, at når man nu fører købstæderne ind under amtet sammen med sognekommunerne, så borttager man jo en hel del af den argumentation, købstæderne har ført for at få forstæderne sluttet til, idet nemlig en række af de opgaver, som hidtil er løst af købstaden — en løsning, som måske såvel forstadskommunerne som andre sognekommuner har gjort brug af — fremtidig formentlig vil overgå til at blive løst af de nye amter. I øvrigt er det vel sådan, at den argumentation, der er ført for sammenslutning af

[Jacob Sørensen.]

købstæder og forstæder — i hvert fald omkring de store købstæder — går ud på, at man mener, det vil være lettere at skabe en fornuftig byudvikling, når det er én kommune, der står for styret; man har altså med andre ord ikke tilstrækkelig tillid til, at de byudviklingsudvalg, der er nedsat til at varetage disse opgaver, er i stand til at løse dem tilfredsstillende. Det er klart, at hvis købstæderne får de store arealer, som de har udtrykt ønske om at få, så bliver de jo helt enerådende med hensyn til planlægning, for så bliver det inden for den samlede kommune, at al byudvikling skal foregå. Det er det eneste virkelige argument, jeg har set at man har ført frem for sammenslutningen, og det mener jeg ikke er særlig effektivt, for vi har jo netop disse byudviklingsudvalg, som, hvis man vil have dem til det, vil være i stand til at løse problemerne tilfredsstillende.

Med hensyn til sammenlægningen af sognekommuner må jeg udtale tilfredshed med, at man fortsat lader frivillighedsprincippet råde længst muligt. Hvis man kan få sammenlægningerne etableret frivilligt på kommunernes eget initiativ på en sådan måde, at der tages tilstrækkeligt hensyn til helheden, så må det være det bedste. Jeg håber, at den nye kommunalreformkommission vil være i stand til at øve en sådan indflydelse, at det resultat, der kommer ud af sammenlægningerne til sin tid, når det er overstået, vil være tilfredsstillende for alle parter.

Den lovgivning, der her er fremsat forslag til, vil jo blive det første skridt på en lang vej; der vil være en række områder, som skal tages op til behandling bagefter, deriblandt det økonomiske forhold mellem stat og kommune, udligningsforholdene og alt, hvad dertil hører, og det var jo rart at kende noget til det, før vi slutter arbejdet med dette lovforslag.

Jeg kan til slut meddele, at vi fra venstres side er parat til at medvirke positivt til at få lovforslaget hurtigt gennemført. Det er vort standpunkt, at det er nødvendigt, at der bliver truffet foranstaltninger til at modernisere vort administrationsapparat, og dette er som sagt det første skridt.

Det næste lovforslag vil min kollega hr. Jens Chr. Christensen kommentere.

Jens Chr. Christensen: De lovforslag, vi behandler her, er jo som nævnt et resultat af det meget omfattende kommissionsarbejde, som kommunallovskommisionen i ca. 8 år har beskæftiget sig med. Lovforslaget om kommunernes styrelse følger i det store og hele kommissionsbetænkningens flertal. Den strukturændring for kommunerne, der nu er lagt op til, kræver selvfølgelig en ændring af vore styrelseslove. Mens vi tidligere måtte have en lov for landkommunerne og en for købstæderne, kan det hele nu samles i én styrelseslov.

Det siger sig selv, at selv om lovforslaget bygger dels på landkommunalloven, dels på købstadkommunalloven, vil det betyde ændringer for alle kommunetyper. Den største ændring er uden tvivl, at samtlige købstæder uden for hovedstaden fremover skal sortere under amterne. Det hilser vi fra venstres side med tilfredshed. Der er i forslaget ikke taget stilling til de økonomiske forhold. Vi vil gerne understrege, at alene derved, at købstæderne kommer til at høre under amterne, skabes der mulighed for en mere retfærdig beskatning end den nu gældende. Jeg vil dog alligevel gerne sige, at efter min opfattelse ville det have været mere rigtigt, om vi i kommunallovskommisionen havde beskæftiget os noget mere med de økonomiske problemer, sådan at vi kunne have sagt til kommunerne, hvilke økonomiske problemer der melder sig fremover, på hvilken måde det vil foregå kommunerne imellem og stat og kommune imellem. Det har man imidlertid ikke ment, der var tid til i kommunallovskommisionen, i hvert fald ikke på indeværende tidspunkt; men mon ikke det er et af de spørgsmål, vi bliver nødt til at få klarlagt?

Det gør sig jo gældende, at vi nu skal arbejde med større kommuneenheder, de såkaldte primærkommuner, der efter nyordningen kan skabes og i nogle tilfælde allerede er skabt. Jeg skal ikke gå i enkeltheder med paragrafferne, men vil dog nævne ganske enkelte ting.

Det foreslås, at formanden for kommunalbestyrelsen i primærkommunerne fremover skal betegnes som borgmester. Det vil sikkert blive hilst med tilfredshed i de allerfleste landkommuner, ikke mindst i de større bymæssige kommuner, i de kommuner, hvor der mange steder har været en vis modstand

[Jens Chr. Christensen.]

mod, at mens man i ganske små købstæder kunne skilte med en borgmester, måtte man i de store land- og bymæssige kommuner nøjes med en sognerådsformand. Vi lever jo i titlernes tidsalder, så det er sikkert nok rigtigt, at alle kommunalbestyrelsesformænd fremover kaldes for borgmestre. Men jeg er ikke helt sikker på, at man i de store købstadkommuner er så tilfreds med, at man nu også i de små landkommuner skal til at kalde formanden for borgmester. Jeg er da egentlig ikke i tvivl om, at i løbet af ganske få år vil vi, ligesom vi har riddere af 1. og 2. grad, nok også få borgmestre af 1. og 2. grad, men det må vi så tage med, når engang det problem opstår.

Inden for venstre er vi glade for, at amtsrådet nu selv skal vælge sin formand og vælge ham af amtsrådets midte; det er et længe næret venstreønske, som dermed opfyldes. Der har ikke været helt enighed i kommunallovskommissionen om det spørgsmål. Der var heller ikke helt enighed, da man i sin tid gik fra kongevalgte borgmestre over til folkevalgte, men jeg tror ikke, der er nogen, der ønsker at vende tilbage igen til en kongevalgt borgmester. Og sådan er jeg også overbevist om, at det vil gå med de folkevalgte amtsborgmestre, som vi vil få fremover.

Lad mig om valget af amtsborgmesteren føje til, at jeg finder det rigtigt, at denne ikke samtidig kan være formand for en primærkommune. Ikke mindst i overgangstiden vil en del borgere antagelig synes, at det er mærkeligt, at den kongevalgte amtmand ikke skal have helt de samme beføjelser som tidligere. Det skal dog understreges, som også hr. Ove Hansen gjorde det, at amtmanden fremdeles er bindeleddet mellem kommunernes minister og kommunernes valgte repræsentanter. Jeg finder det udmærket, at amtmanden bliver formand for det 4 mands udvalg eller 5 mands udvalg, hvad man nu vil, som amtsrådet vælger til at føre tilsyn med primærkommunerne.

Må jeg vedrørende dette tilsyn sige, at jeg finder det rigtigt, at amtsrådet kun kan vælge ét medlem fra hver primærkommune; men mon ikke det bør tilføjes, at det samme må gøre sig gældende for de 4 stedfortræ-

dere, og at de ikke kan vælges i de kommuner, hvor de førstnævnte 4 er valgt?

Må jeg om lovforslaget i sin helhed sige, at de fleste af de nye ting, det indeholder i forhold til de 2 love, som den nye lov afløser, kan vi fra venstres side godtage. Det gælder bl. a. også, at kommuner i fremtiden skal vælge eller skal antage sagkyndig revision.

Knap så tilfredsstillende synes jeg forslaget om ligningskommissionen er. Der har vi jo det i øjeblikket sådan, som vi fik gennemført for et års tid siden, at kommunerne selv er herre over, om de vil ansætte eller vælge en ligningskommission. Nu bygger forslaget på, at man fremover skal vælge ligningskommission, dog med den undtagelse, at hvis man ønsker sig fritaget for at nedsætte ligningskommission, skal man søge indenrigsministeren derom. Jeg tror, at i hvert fald så længe vi har de mange små primærkommuner, vil det være rigtigt at bibeholde den nuværende ordning, men det er noget, vi kan se på i det kommende udvalg.

Der kunne være mange andre ting at nævne, men det meste egner sig nok bedst til en kritisk gennemgang i et udvalg.

Jeg vil gerne til sidst understrege, at det, der må være formålet med hele den lovgivning for samtlige kommuner, der her lægges op til, gerne skulle være en forenkling af hele administrationen, en styrkelse af det kommunale selvstyre og en aflastning af vor centraladministration, og endelig skulle det også føre til en retfærdig byrdefordeling kommunerne imellem og kommune og stat imellem. Den kommunale opbygning og hele det dygtige arbejde, som vore kommunalfolk, kvinder som mænd, gennem slægtled har udført, har været både banebrydende og opløftende for hele vort lands demokrati og folkestyre. Den lovgivning, vi behandler her, skulle gerne medvirke til, at vi fører de gode traditioner videre.

Jeg kan på venstres vegne tilsige partiets støtte til, at vi får en grundig udvalgsbehandling, og at vi får en fornuftig lovgivning gennemført.

Poul Sørensen: Når man ser på vort lands demokratiske udvikling, må man vist erkende, at kommunestyret i allerhøjeste

[Poul Sørensen.]

grad har medvirket til at forandre det danske demokrati. De titusinde og atter titusinde medborgere, som i årenes løb har tjent her, har gjort en indsats, en frivillig indsats, der har præget udviklingen her i landet på mange måder. Derfor skål der selvfølgelig tages varsomt på det, når man står over for en ændring af det kommunale styre, men jeg erkender som andre, der har deltaget i kommissionens arbejde, at der er behov for nu at foretage en virkelig gennemgribende ændring, således at vi skaber et bæredygtigt, stærkt og godt kommunestyre her i landet.

Når man kommer med disse forslag til de danske kommuner, vil der selvfølgelig være adskilligt, som de ikke vil synes om. Man griber ind på områder, skaber ændringer i deres tilværelse, som de måske helst var foruden, men vi kan i hvert fald sige så meget — og det vil jeg gerne bevidne efter det arbejde, jeg har fulgt i kommissionen — at det, der er skabt her, er skabt, fordi man netop ville sikre de danske kommuner frihed i størst mulig udstrækning og her ikke mindst afveje den frie stilling, de danske kommuner skal og bør have i forhold til statsmagten.

Jeg kan også dele den beklagelse, der har været fremme over, at ikke andre ting samtidig løses for de danske kommuner, og det er jo klart, at byrdefordelingen her kommer i første række. Men det kan ikke nytte noget efter min mening, at man bliver ved at diskutere, hvilke ting der skal komme først. Jeg er sikker på, at det er et praktisk fremskridt, et stort fremskridt, vi her når, når vi i løbet af forhåbentlig ikke lang tid får tegnet det nye kommune-kort op her i landet og man så, når det er sket og måske allerede forinden, kan sigte på at løse de mange økonomiske problemer, som må følge efter; derom er vi jo alle enige.

Når vi ser på lovforslagene, må vi erkende, at det er rigtigt, at et meget stort område af landet ikke er inde under de bestemmelser, som indeholdes i disse to lovforslag; København og Københavns omegn er holdt udenfor. Det tror jeg har været fornuftigt og rigtigt. Men jeg vil dog gerne føje til på det konservative folkepartis vegne, at hensynet til dette område har

også under de overvejelser, vi har haft her, præget os, for vi erindrer de forhandlinger, der har stået på vel i mere end 35 år, om, hvorledes man skulle ordne forholdet mellem hovedstaden og hovedstadens omegnskommuner. Her har vi klart angivet det synspunkt, vi har haft, at når stærke og gode omegnskommuner klarede deres sager selv, så ønskede vi ikke den meget store hovedstad yderligere udbygget. At dette principielle syn også vil præge os i det arbejde, vi går ind i nu i udvalget, skal jeg ikke nægte.

Af de 3 hovedopgaver, som den lov, der vel presser mest på, loven om den kommunale inddeling, har stillet op for os, kan de to vel løses i enighed og forholdsvis hurtigt. Jeg skal ikke gentage de mange gode argumenter, der har været ført frem for den nye opdeling, den nye form for amtskommuner.

Jeg er sikker på, at det vil betyde et fremskridt og et stort fremskridt, når vi får klaret problemet med, hvorledes by og land skal virke sammen. Jeg tror, det vil blive et virke, som vil blive til stor glæde for begge parter. Derved skaber vi også et organ, hvor både den store by og omegnskommunerne og de øvrige kommuner inden for amtskredsen kan mødes. Det er jo op til folketinget selv at skabe den ramme for amternes arbejde, som vil være den mest hensigtsmæssige, og jeg er ikke sikker på, at man ikke her kommer til at tage lidt videre skridt og forandre amtsinstitutionen, amtsrådet, stærkere, end man måske først har haft i tankerne. Jeg tror det ud fra det synspunkt, at vi på nogle områder hellere ser et organ, der samler kommunerne, et sted, hvor der kan forhandles, end går til at nedbryde kommunegrænser, hvor de efter vor mening i og for sig fortjener at blive stående.

Forslaget om de nye amtskommuner hilser vi altså velkommen med megen glæde.

At der skal skabes større sognekommuner af dem, der nu eksisterer ude i amterne, er jo helt i tråd med den glædelige udvikling, vi har fulgt i disse år, og på dette som på andre områder vil også jeg gerne udtale min store beundring for det meget dygtige arbejde, der er gjort ved, at man på frivillig basis er nået så langt, som man er. Vi

[Poul Sørensen.]

håber, at vi kan komme til vejs ende med frivillighed kommunerne indbyrdes. I den sidste ende kan der jo komme problemer, som folketingset må beskæftige sig med; men foreløbig tyder meget dog på, at de planer, som er tilrettelagt for de forskellige amter, efterhånden vil blive godtaget alle steder.

Som allerede berørt af mine forgængere her på talerstolen er det spørgsmål, som vil skabe vanskelighederne, omegnskommunerne og særlig de store og stærke omegnskommuner. Her må vi tage et forbehold. Vi er ikke på nuværende tidspunkt overbevist om — og vi bliver det måske heller ikke — at man her blot skal indlemme det hele og gøre de store købstæder endnu større. Det må afvejes, hvorledes man kan gribe ind her. På den anden side deler vi ganske den opfattelse, at en velstyret, stor købstadkommune ikke skal være afskåret fra udviklingen; den må der skabes basis og mulighed for. Men hvor vidt man her skal gå med indgreb, er altså noget, vi sætter et spørgsmålstejn ved.

Om sammensætningen af det organ, som ministeren gerne vil have til rådighed, kommunalreformkommissionen — et skrækeligt ord — har der hersket usikkerhed. Jeg vil gerne for mit vedkommende sige, at jeg ikke på nuværende tidspunkt er overbevist om, at folketingets medlemmer har deres plads i denne kommission. Den får et administrativt arbejde og et arbejde af en særlig karakter. Jeg frygter for, at hvis folketingset stiller repræsentanter for partierne til rådighed, vil langt flere af disse vanskelige opgaver fluks ende her i huset til gennemdrøftelse i de forskellige grupper. Dette er synspunkter, jeg gerne vil rejse, når vi begynder på udvalgsarbejdet. Jeg mener, at de kommunale organisationer i forbindelse med embedsmændene har bevist, at de kan nå langt i samarbejdet. De folketingsrepræsentanter, der har siddet i kommunallovskommissionen, har, bortset fra en enkelt, jo ikke haft den arbejdsbyrde, som de øvrige medlemmer har haft. Jeg

er sikker på, at man vil kunne løse problemet om sammensætningen, og vi er selvfølgelig villige til at drøfte og diskutere det.

Hvad angår de hovedopgaver, der er stillet os, er vi altså parat; det gælder at udforme amtsinstitutionen sådan, som lovforslaget peger i retning af, med frivillighed for de små eller de mindre kommuner, så der kan arbejdes videre, som man har gjort hidtil. Så kan man drøfte, i hvilken udstrækning man i forholdet mellem provinsbyer og omegnskommuner skal give ministeren den bemyndigelse, han sammen med kommissionens flertal ønsker til at kunne afgøre spørgsmålene endeligt.

Jeg afholder mig fra at komme ind på meget af det, som det ellers ville være interessant at diskutere; det kan vi gøre i udvalget.

Jeg har til slut kun nogle bemærkninger til lovforslaget om kommunernes styrelse, som vi vel får lidt mere tid til at behandle; det er formentlig ikke den sag, der presser så stærkt på. Det er klart, at en sådan lov bør være der som et tilbud til de kommuner, der nu skal tage stilling til deres fremtid, således at de kan vide, hvad de går ind i på dette område.

Vi er tilfredse med, at amtsrådene fremtidig skal vælges ved direkte valg i købstæder og alle kommuner inden for amtet. Vi er tilfredse med, at det folkevalgte element drages stærkere frem. For ikke at blive misforstået vil også jeg gerne udtale en anerkendelse af det store arbejde, amtmændene gennem generationer har udført. Men nu må det være det folkevalgte element, der tager sæde for bordenden og leder arbejdet. Jeg er sikker på, at det vil blive nyttige, gode og stærke kommunale organer, der skabes ved den nye måde at vælge amtsrådene på og ved, at vi lader dem konstituere sig selv med formand, og i den udstrækning, det er passende og praktisk, lader dem selv lede arbejdet. Det er samme fremgangsmåde, der er prøvet og kendt inden for kommunerne i mange år.

Hvad angår spørgsmålet om kommune og stat, er det mit indtryk, at det tilsynsråd,

[Poul Sørensen.]

som nu dannes af amtmanden plus 4 personer valgt af amtsrådet, er en fornuftig nyskabelse. Det, der her tilfredsstillende os, er, at det medvirker til at skabe endnu mere og større selvstændighed for kommunerne, end de har i øjeblikket. Jeg ved vel, at der har været overvejelser vedrørende indenrigsministeriets hidtidige forhold til kommunerne i deres mere daglige tilværelse. Men hvis vi skal frigøre kommunerne og gøre dem til de selvstændige organer, som dette peger på, og som vi i hvert fald meget gerne vil støtte og arbejde med på, tror jeg, fremgangsmåden ved et tilsynsråd af denne art befordrer kommunernes frie stilling.

Jeg gentager, hvad jeg begyndte med: det er en glæde for os at kunne medarbejde på disse ting; det er et område, som har den største betydning for vort lands fremtid, og det er mit håb, at de uoverensstemmelser mellem forskellige synspunkter, som vi kan skimte nu, kan bringes ud af verden, så vi i enighed må kunne gennemføre en nyttig og bæredygtig kommunalrevision i løbet af ikke så forfærdelig lang tid.

Kirkegaard: Da kommunallovskommissionen i 1958 blev nedsat med den opgave at se på og eventuelt foreslå ændringer i den kommunale struktur, blev det landet over modtaget med stor velvilje. Hist og her blev der dog også givet udtryk for betænkeligheder ved noget så nymodens som større kommuner. Synspunktet var vel nok det, at vi ved, hvad vi har, men vi ved ikke, hvad vi får. Situationen ligner i nogen grad den, som vi oplevede for omkring en snes år siden, da vi fik en skolelov, som gav muligheder for at opføre ret store central-skoler. Der var dengang vist i næsten alle sogne landet over nogen modstand mod de større skoler. Man ville ikke opgive de små eller de mindre skoler, som man var vant til. I løbet af nogle få år var den diskussion dog overstået, og alle erkender i dag, at det var en stor forbedring med den skolelov, vi fik dengang.

Hvad angår de kommende ændringer i den kommunale struktur, går det — sådan ser det i hvert fald ud i dag — akkurat på samme måde: først en lille smule modstand og dernæst tilslutning fra alle sider til den tanke, som er opstået. Når det er

tilfældet, skyldes det i høj grad, at kommunallovskommissionens ret snævre arbejdsudvalg i et fortrinligt og dygtigt samarbejde med et lige så dygtigt sekretariat løbende har orienteret offentligheden om det foretagne arbejde og om de foretagne meget grundige undersøgelser. De oplysninger, der på den måde tid efter anden er tilflydt offentligheden, er blevet modtaget med interesse og har dannet grundlag for den diskussion, som har stået landet over, og som jo i virkeligheden er en forudsætning for at nå et godt resultat. Et sådant godt resultat tror jeg utvivlsomt vi kan nå med den afgivne betænkning og indenrigsministerens lovforslag som udgangspunkt.

På fuldstændig frivilligt grundlag er der jo allerede landet over organiseret et betydeligt antal såkaldte storkommuner, og yderligere flere er under forberedelse. Det er forståeligt, hvis de næsten rene landkommuner for tiden er en smule misundelige på byområderne og købstæderne. På grund af den store efterspørgsel efter industrivarer både til hjemmemarkedet og til eksport udvikler byerne sig hastigt. Den store aktivitet giver fortjeneste og dermed et godt skattegrundlag, medens den økonomiske vækst i de mindre landkommuner stagnerer. Under hensyn til den, man har somme tider brugt udtrykket lidt skæve udvikling, forstår jeg meget vel det synspunkt, som nu og da bliver fremsat, at vi må endelig ikke gå rundt og tro, at bare man lægger 4-5 landkommuner sammen til en storkommune, bliver de velhavende. Det er naturligvis rigtigt. Alligevel bør man dog vist ikke se bort fra, at vore kommuner bliver mere ensartede end nu, når enhederne bliver større.

Nu vil jeg naturligvis ikke påstå, at jeg kender hele landet helt indgående, men jeg vil dog mene, at der næsten altid i en storkommune vil være om ikke andet så dog begyndelsen til en vis bymæssig bebyggelse. Hvis det er tilfældet, skal den stedlige kommunalbestyrelse kæle en lille smule for en sådan byudvikling, så den også udvikler sig industrielt med deraf følgende øget aktivitet og muligheder for stabile indtægter for så mange mennesker som overhovedet muligt.

Det er mit indtryk, at mange sognekommuner, som grænser til en købstad, går og

[Kirkegaard.]

venter på at blive indlemmet i en sådan købstad, og det er vist udmærket både skattemæssigt og beskæftigelsesmæssigt.

Selv kan jeg dog altså ikke, som jeg har prøvet på her at antyde, under de kommende ændringer lade være med i særlig grad at tænke på de kommuner, som ligger langt fra et byområde, særlig med henblik på, at der bør tilstræbes størst mulig ensartethed i grundlaget for sådanne kommuners muligheder økonomisk og beskæftigelsesmæssigt. Bliver en vis udligning mellem godt og mindre godt stillede kommuner nødvendig eller blot ønskelig, kan en sådan udligning formentlig gennemføres ved fordelingen af de opgaver, som nu engang skal løses enten af primærkommunen eller amtskommunen. Når købstæderne, som det er foreslået, indlemmes i amtskommunerne, vil det formentlig føles som noget ganske naturligt, at den øgede økonomiske bæreevne, som følger deraf, også følges op, så amtskommunen skal løse flere opgaver. Hvis det bliver gennemført, vil det jo ganske automatisk medføre en udligning imellem de forskellige kommuner.

Den kommunalreformkommission, som efter lovforslaget skal nedsættes, får en overordentlig vigtig opgave at løse i de forhandlinger, som skal føres for at nå frem til den mest hensigtsmæssige løsning af de mange foreliggende problemer. I så henseende kan det tænkes, at det ikke altid bliver lige let at klare de problemer, som eventuelt kan opstå imellem købstad- og visse såkaldte omegnskommuner.

Uden at fordybe mig i enkeltheder kan jeg her give udtryk for, at jeg personlig er af den opfattelse, at et bysamfund i kommunal henseende normalt bør, men ikke absolut skal være en enhed, og jeg kan give udtryk for, at den samme opfattelse hovedsagelig gør sig gældende i mit parti. Jeg har ønsket at nævne det ud fra den hovedbetragtning, at vi skal stile efter, at alle kommuner så vidt muligt har både erhvervs- og økonomisk bærekraft; det må undgås, at nogle kommuner favoriseres på andres bekostning.

Om folketinget, sådan som ministeren foreslår det, skal udpege et antal medlemmer — om det skal være 4 eller 5, skal jeg ikke komme ind på her — til kommunal-

reformkommissionen, er slet ikke så let at tage stilling til, og det kan vi formentlig ikke afgøre i dag. Personlig er jeg nærmest af den opfattelse, at vi når det bedste resultat ved at følge ministerens forslag. Men jeg har den betænkelighed, at jeg næsten ikke kan se, at folketingsmedlemmerne rent arbejds-mæssigt vil være i stand til at overkomme det store arbejde, som sikkert vil være forbundet med at deltage i kommunalreformkommissionens opgaver. Måske vil ministeren sige til det, jeg her har nævnt, at det er en lille smule usagligt, men jeg har altså visse betænkeligheder.

Ved denne førstebehandling har jeg ikke så forfærdelig mange ord at sige om forslaget til lov om kommunernes styrelse, idet de problemer jo også i længere tid har været til behandling mand og mand imellem hele landet over. I kommunallovskommissionen har der været enighed om, at amtsrådet ligesom andre folkevalgte råd selv bør vælge sin formand. Endvidere har et flertal i kommissionen foretrukket en ordning, hvorefter amtsrådet også har ledelsen af amtskommunens administration. Det ændrer jo i nogen grad amtmandens stilling, men under dette embede vil der dog fortsat, selv om forslaget vedtages, høre store og vigtige opgaver, og jeg forudser, at flere opgaver vil komme til undervejs.

Ud fra de synspunkter, jeg her har fremsat, kan jeg på det radikale venstres vegne anbefale de to lovforslag, som vi behandler i dag. Jeg er klar over, at der forestår et betydeligt udvalgsarbejde, og når det kan komme i gang måske inden efteråret, vil mit parti gerne medvirke til en relativt hurtig gennemførelse, sådan at den foreslåede kommunalreformkommission kan komme i arbejde, og at det, som vi kalder byrdefordelingen, kan komme til behandling, for at vi også på det område kan nå frem til en forholdsvis hurtig afslutning.

Sigsgaard: Det er uden videre klart, at vore alt for små kommuner ikke kan klare de opgaver, der i dag lægges på dem, og langt mindre vil de kunne klare fremtidens. Det er lige så klart, at skævheden i den økonomiske byrdefordeling mellem kommunerne heller ikke kan opretholdes, men det har kommissionen altså ikke behandlet.

Grundlaget for den hidtidige kommune-

[Sigsgaard.]

inddeling har oprindelig været kommunikationsstrukturen i samfundet — mere konkret: det middelalderlige kirkesogn var bestemt af, hvor langt bønder og præst plejede at bevæge sig. Også i dag må kommunikationsstrukturen være bestemmende for kommunegrænserne. Og i dag bevæger vi os videre omkring, end vi gjorde tidligere. Samtidig skal man være opmærksom på, at kommunale myndigheder griber ind i samfundsfunktionerne på talrige måder ud over de lovbundne opgaver; jeg tænker her på f. eks. boligbyggeri og industriudvikling. Og i fremtiden vil fællesskabet naturligt skulle løse endnu flere opgaver end i dag.

Nu er det sådan, at enhver kommunal disposition har konsekvenser inden for hele det område, som de berørte mennesker færdes i. Har en kommune f. eks. fået lokket en fabrik til sig, har det betydning for hele det område, inden for hvilket arbejdskraften kan hentes. Kommunestrukturen må derfor baseres på menneskers samfærdselsvaner i bred almindelighed. Det er altså utilstrækkeligt at diskutere skoleoplande og plejehjemsoplande, og hvor meget der skal til for at bære aflønning af en professionel kommunesekretær eller kæmner. Langt flere forhold må ind i billedet. Og på den baggrund ser det ud til, at tallet 400 kommuner, som vi skulle nå ned på, er valgt noget tilfældigt. Meget tyder på, at et noget lavere tal vil holde længere. Hvis vi f. eks. alligevel engang skal ned på 50 eller 100 kommuner, er der ingen grund til at lave alt for mange besværlige etaper undervejs ud over måske de politiske grunde.

Nu er det desværre meget svært at diskutere kommunestørrelser uden at vide lidt om den fremtidige opgave- og byrdefordeling mellem stat og kommuner. Kommissionen og ministeren har startet med at foreslå os rammerne og er let og elegant sprunget over det vanskelige spørgsmål om indholdet. Jeg synes nu, det er sin sag at lave hylsteret uden at vide, hvad der skal hældes i; sund fornuft byder jo den omvendte fremgangsmåde. I hvert fald er det nu nødvendigt, at der straks parallelt og koordineret med arbejdet med lovforslagene tages fat på problemerne omkring opgave- og byrdefordelingen. Men jeg forstod da også

forleden dag af økonomiministerens redegørelse, at det vil blive tilfældet.

Den næstalvorligste fejl ved lovforslaget er, at København, Frederiksberg og Københavns amt holdes udenfor. Er der nogetsteds, problemerne for alvor tårner sig op i dag, er det jo netop her. Men det er vel netop en af grundene til, at man er listet uden om som katten om grøden; men når galt skulle være, burde man efter min mening have listet helt udenom, sådan at også Roskilde og Frederiksborg amter var holdt udenfor, for det ligger jo helt klart, at hovedstadsområdet i dag omfatter ikke ét amt, men tre amter.

I fremsættelsen står der vedrørende lovforslaget om den kommunale inddeling, at amtskommunerne skal afgrænses under hensyntagen til den befolkningsmæssige, erhvervmæssige og økonomiske samhörighed, og det er et rigtigt princip. Hvorfor skal det da brydes i hovedstadsområdet? Vil man ikke tage dette område i sin helhed med i loven, og vil man heller ikke alternativt holde også Roskilde og Frederiksborg amter udenfor, må det i hvert fald kræves, synes jeg, at Københavns amtskommune inddrages under loven. I øvrigt er Københavns amt og Frederiksberg jo med i forslaget til styrelseslov; allerede af den grund ville det vel være naturligt, at de også var med i forslaget til inddelingslov. Det er naturligt, at købstæderne indgår i de fremtidige amtskommuner, men det skal overvejes, om det er rimeligt, at lovforslaget i ikke helt ringe omfang overflytter økonomiske byrder fra land til købstæder. Købstæderne kommer jo til at betale en stor del af amtskommunernes udgifter i forhold til det, de får, og jeg skal slet ikke tage stilling til i dag, om det er rigtigt eller forkert; jeg peger bare på, at der her er et problem, og at det bør belyses.

Hvad er for resten grunden til, at den optimale amtsstørrelse ikke er ordentlig undersøgt, for det er den vist ikke. Skal amtskommunerne fungere, og skal de kunne gøre sig gældende over for store primærkommuner, så skal de nok være endda væsentligt større end de nuværende; ellers bliver konsekvensen, at staten får voksende indflydelse på bekostning af de for små amtskommuner, som måske endda forsvinder, efterhånden som primærkommu-

[Sigsgaard.]

nerne bliver større og mere effektive. Det må nok overvejes, på hvilken måde inddelingsloven kan tage hensyn til sammenlægningen af amtskommunerne.

I fremsættelsen siges det, at samhørende bysamfund skal udgøre én kommune, og her tænkes der vel på indlemmelse af forstæder. Den ideelle ordning, som vi måske nok ikke når frem til nu, burde gå videre, så ikke bare byernes forstæder, men også deres opland blev indlemmet. Hvis oplandene ikke kommer med i loven, og det er jo udbygningsområderne, jeg her tænker på, må der i hvert fald være et meget stærkt planlægningsorgan, der kan regulere forholdene bl. a. sådan, at bysamfundenes hensigtsmæssige udvikling sikres.

Lovforslaget om den kommunale inddeling tager jo mest kontant fat på amtskommunerne og bysamfundene. Hvad angår de almindelige kommunesammenlægninger, så hyldes frivillighedens princip, og meget kan jo også nås ad den vej, men fastere regler er vel alligevel tiltrængt, hvis ikke de fattige og de svage kommuner skal blive ladt i stikken. Mere velaftalte kommuner er jo ikke altid lige begejstrede for at blive lagt sammen med dårligt stillede kommuner. I fremsættelsen står der, at kommunalreformkommissionen skal virke for sammenlægninger. Jeg vil gerne stille det spørgsmål: hvad skal kommissionen virke med? Det ser ikke ud til, at man har tænkt sig at give den passende redskaber i hænde, ud over at den selvfølgelig kan bistå med teknisk assistance.

Hvad specielt forslaget til styrelseslov angår, har jeg kun et par helt foreløbige bemærkninger; det må være en fordel, at der kun bliver én styrelseslov at arbejde med i fremtiden; og at kommunerne på visse områder får en noget friere stilling end i dag, kan jeg kun hilse med tilfredshed. Større og mere effektive kommuner skulle jo også kunne administrere noget mere frihed. Den tilsigtede styrkelse af kommunernes centraløkonomiske forvaltning er ønskelig af mange grunde, men der er også forbundet ulemper med den, hvorfor jeg håber, at vi kan se lidt på spørgsmålet i udvalget. Jeg er naturligvis enig i, at amtsrådene selv bør vælge deres formænd, men jeg undrer mig noget over, at kommis-

sionen ikke har taget skridtet fuldt ud og foreslået amtmandsordningen helt afskaffet. Det er åbenbart modet, der her har manglet; det vil så vise sig, om folketinget har mere mod.

Kommissionen har brugt 8 år til at finde frem til, hvad den mente. Ordførerne her i tinget kunne man ikke engang unde 8 dage. Jeg skal villigt indrømme, at jeg finder den fremgangsmåde svær at forsvare; i hvert fald må det være forståeligt for alle, at der ikke i dag kan siges så forfærdelig meget, og slet ikke så forfærdelig meget bindende. Jeg skal derfor slutte med at love SF's medvirken til en grundig behandling af begge lovforslag. Vi synes, at hovedtendenserne i lovforslagene er rigtige; problemet er: er man gået tilstrækkelig vidt? Har man været tilstrækkelig dristig? Det tror jeg ikke.

Iver Poulsen: Socialdemokratiets ordfører, hr. Ove Hansen, sagde, at man nok kunne betragte denne behandling som en slags præsentation, for der ville komme en anden førstebehandling ret snart, og det vil der jo, da lovforslagene skal genfremsættes i det nye folketingsår. Men den udtalelse af hr. Ove Hansen, at der vil komme en anden, og dermed mener jeg en reel førstebehandling, beroliger mig noget, for hvis ikke det havde været tilfældet, så synes jeg rigtignok, at fremgangsmåden i dette tilfælde var for hensynsløs over for folketinget. Når man for ganske få dage siden, lige før pinse, giver folketingsmedlemmerne en betænkning på op imod et par hundrede sider og et par lovforslag, som er forholdsvis gedigne, og sætter dem til første behandling i løbet af 4-5-6 dage og i en tid, hvor vi herinde har et arbejdspres, der er så stærkt, at venstres ordfører i går måtte beklage, at der efter hans mening ikke var tid til at behandle inflationsproblemet tilstrækkeligt indgående, kan man ikke forvente, at det lovgivningsarbejde, der skal baseres på et sådant hastværk, kan have noget med en reel og ansvarsbevidst lovgivning at gøre. Men som sagt, det trøstede mig noget, at denne førstebehandling nærmest er en præsentation.

Det er klart, at de folketingsmedlemmer, der har været medlemmer af kommunallovskommissionen og har siddet og arbej-

[Iver Poulsen.]

det med stoffet i 8 år og endevendt og kulegravet det, og veltrænede kommunalfolk ude i kommunerne kan have forudsætning for virkelig at kende problemerne til bunds og danne sig en mening, men det er nu engang folketinget, der skal træffe afgørelsen, og man må vise folketinget det hensyn, at alle dets medlemmer også får lejlighed til at sætte sig ind i problemerne, før de skal tage stilling til dem.

Noget af det bedste, der kan siges for øjeblikket, synes jeg, er, at kommunallovskommissionen ikke har holdt sit arbejde hemmeligt. Det er nævnt tidligere i dag — jeg husker ikke af hvem — at det er værdifuldt, at denne kommission har ladet arbejdsresultater og oplysninger sive ud til diskussion i kommunerne, hvor de har vakt interesse og er blevet drøftet. Kommunallovskommissionen har på den måde bidraget til at stille problemerne op for kommunerne, og der er mange problemer.

Nu blev det sagt, at kommunerne skal have en vis størrelse, og det er der ingen tvivl om at de skal; det følger af udviklingen. Men man skal passe på ikke at tro, at alt stort er godt, og man skal — mener vi i hvert fald — tage et vidtgående hensyn til de kommuner, det drejer sig om. Hvis de selv kan finde frem til en strukturændring eller en sammenlægning af kommuner, som de, der står midt i det kommunale arbejde, virkelig har praktisk erfaring for vil være hensigtsmæssig, så skal man nu passe på ikke at gå frem efter en teori om, at det skal ordnes sådan og sådan. De uafhængige lægger meget, meget stor vægt på, at den forestående kommunesammenlægning i videst mulig udstrækning kommer til at ske på frivillig basis, og sådan, som de kommuner, det drejer sig om, ønsker det.

Der vil komme andre problemer, f. eks. med hensyn til de svagt stillede kommuner. Hr. Sigsgaard — jeg tror også hr. Kirkegaard — nævnede, at de ville blive ladet i stikken, og at der derfor må foretages en vis udligning. Det er ganske givet, at der her er et problem, men jeg tror nok, at når det kommer tilstrækkeligt til diskussion ude i kommunerne, så vil i hvert fald mange svagt stillede kommuner finde forståelse hos de mere velhavende nabokom-

muner. Vi har i praksis set eksempler på, at svagt stillede kommuner har haft meget store og ikke særligt værdifulde arealer, som pludselig har fået værdi for en mere velhavende kommune som udbygningsområde for industri, og hvis de får lov at diskutere problemerne, så tror jeg nok, at de svagt stillede kommuner og de mere velhavende kommuner i mange tilfælde selv kan finde frem til en løsning, som tjener begge kategoriers interesse. Men er der tale om, at en svagt stillet kommune lades i stikken, så er det da klart, at folketinget må overveje, hvordan det problem løses. En virkelig svagt stillet ren landkommune, der isoleres og ikke får sin andel af den udbyggede industri f. eks., vil få en skattebyrde, som den slet ikke kan klare, fordi den hovedsagelig skal hvile på ejendommene.

Jeg håber, at jeg får tid til i sommer at sætte mig ind i betænkningen og de to lovforslag, så jeg kan tage en virkelig sagligt begrundet stilling til en hel række af de problemer, der er rejst her. Men det, de uafhængige i hvert fald rent primært lægger stor, stor vægt på, er, at den kommunesammenlægning, som er nødvendig, i aller-videst mulig udstrækning kommer til at foregå på frivillig basis og efter de retningslinjer, som man ude i vedkommende kommuner engang havde erfaring for ville være det rigtige.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup):

Jeg vil gerne indledningsvis takke for den tilslutning, som hovedprincipperne i de to lovforslag fra så at sige alle sider har fået. Jeg vil imidlertid gerne understrege, at de to lovforslag er fremsat i den skikkelse, kommunallovskommissionen har givet dem, med nogle ganske enkelte lovtekniske ændringer, inspireret af justitsministeriets lovkontor. Dette indebærer, at heller ikke regeringen eller mit parti har taget stilling til alle enkeltheder i de to forslag. Det indebærer kun, at de hovedprincipper, der er nedlagt i forslagene, er grundlaget for det udvalgsarbejde, vi nu vil gå ind i, og for vor stilling i dette udvalgsarbejde.

Det giver mig anledning til at sige til hr. Iver Poulsen, som var meget vred, at der er jo ingen, der forlanger en stillingtagen i dag. Jeg kan i og for sig godt forstå, at hr. Iver

[Indenrigsministeren.]

Poulsen og til en vis grad også hr. Sigsgaard synes, at det er en kende hensynsløst at fremsætte lovforslag, bag hvilke der ligger en omfattende betænkning, 8 dage efter offentliggørelsen, eller rettere at forlange en førstebehandling 8 dage efter fremsættelsen. Dertil vil jeg sige, at det var magtpåliggende for mig at få fremsat lovforslagene, således at den offentlige debat, kommunallovskommissionen har indledt for år siden omkring sit arbejde, kunne fortsætte i den kommende sommer, ligesom jeg fandt, at det også havde betydning at få nedsat et udvalg, som i større eller mindre omfang kan gå i gang med at kulegrave problemerne eller i hvert fald rejse de spørgsmål, som man mener bør gøres til genstand for undersøgelse, inden man kan tage sit definitive standpunkt. Det er baggrunden for, at lovforslagene er fremsat nu og altså er kommet til en foreløbig førstebehandling.

Hr. Ove Hansen nævnte byrdefordelingsproblemet og skattegrundlagets ændring kommunerne imellem og kommuner og stat imellem. Det er jo et meget væsentligt spørgsmål, som må søges løst samtidig med, at vi får gennemført disse to lovforslag.

Det er blevet fremhævet, at fremgangsmåden har været forkert. Det var vist navnlig hr. Sigsgaard, der gjorde gældende, at man burde have søgt spørgsmålet om byrdefordelingen mellem stat og kommuner og det beskatningsmæssige grundlag løst, før man gik i gang med kommunestrukturen og med kommunernes styrelse. Jeg er ikke enig heri. Jeg tror simpelt hen, den valgte fremgangsmåde er den principielt rigtigste. Man måtte i store træk have kommuneinddelingen fastlagt — herunder forholdet mellem amt og købstad og herunder problemet om, hvor store sognekommunerne skal være — før man med virkeligt udbytte kan diskutere, hvilke opgaver der kan overflyttes fra staten til kommunerne, og hvilket skattegrundlag det herefter er nødvendigt at give kommunerne, for at de kan løse problemerne. Jeg tror altså, at fremgangsmåden er rigtig.

Hr. Ove Hansen nævnte, at hvis folketinget accepterer tanken om en kommunalreformkommission med folketinget repræsenteret deri, bør antallet være 5 folketingsmænd. Deri er jeg enig.

Hr. Ove Hansen nævnte dernæst spørgsmålet om tilsynsmyndigheden, og jeg vil gerne understrege, at det forslag, der foreligger, jo betyder en begrænsning af de hidtidige tilsynsmyndigheders beføjelser over for kommunerne, specielt hvor det drejer sig om sognekommunerne; men jeg er særdeles villig til i det kommende udvalg at diskutere en videre udvidelse af kommunernes ret til selvbestemmelse — altså en yderligere begrænsning af tilsynsmyndighedernes beføjelser.

Hr. Jacob Sørensen dvælede ved det spørgsmål, som jo er det kontroversielle, spørgsmålet om forstadskommunerne, og sagde: det bliver svært at overbevise forstadskommunerne om fordelene ved at indgå under centralkommunen, og han rejste det spørgsmål: hvor store administrative enheder bør vi tilstræbe? Nu vil jeg gerne sige, at jeg er en lille smule bange for, at man, når man stiller problemet op på den måde, i sin argumentation får slagside til fordel for forstadskommunen. Jeg ser sådan på det, at centralkommunen har vel også en eksistensberettigelse. Centralkommunens og forstadskommunernes interesser kan meget vel tørne sammen, men centralkommunen må have den samme berettigelse til at fremme sine interesser, som forstadskommunerne har. Det kan ikke være sådan, at centralkommunen efterhånden må aflevere til forstadskommunerne alle betalingsdygtige skatteydere — det går simpelt hen ikke. Centralkommunens interesser må afvejes meget nøje over for forstadskommunernes; og jeg vil gerne føje én ting til: det må nu engang principielt være mindre heldigt, at ét bysamfund har mere end én administration — hvordan man end vil vurdere det. Hvis der er flere, jeg havde nær sagt „centrummer“ i et sådant bysamfund, bliver en harmonisk udvikling af bysamfundet under alle omstændigheder vanskeliggjort. Det er muligt, at man mellem forstadskommuner og centralkommune kan skabe et samarbejde, der kan løse de problemer, som i det samlede bysamfunds interesse skal løses; men jeg tvivler derpå. Det forekommer mig, at mange erfaringer, vi har gjort — måske ikke mindst i hovedstadsområdet — taler imod at tro for meget på, at man ad frivillighedens vej alene kan nå de mål, bysamfundet må forlange realiseret.

[Indenrigsministeren.]

Hr. Jens Chr. Christensen omtalte nogle problemer vedrørende styrelsesloven, og han var også inde på den tankegang, at man måske burde have diskuteret byrdefordelingen og skattegrundlaget forinden. Jeg har allerede gjort en bemærkning derom. Også hr. Poul Sørensen var lidt inde på den tanke. Jeg mener imidlertid, at fremgangsmåden har været rigtig.

Jeg var lidt ked af, at hr. Jens Chr. Christensen var bange for, at borgmesterbetegnelsen skulle føre til, at vi fik borgmestre af 1. og 2. grad. Det ville ikke være lykkeligt — det vil jeg bestemt holde på — ligesom jeg tror, det er meget ulykkeligt, at man har noget, der hedder riddere af 1. og 2. grad; det må give anledning til megen uro blandt de pågældende. Jeg håber altså, at vi undgår det, og jeg har håb om, at vi kan undgå det netop derved, at vi jo tilstræber at gøre sognekommunerne større, således at den gennemsnitlige sognekommune må få en størrelse, der ligger på linje med de mindre købstadskommuner, og så er der ingen anledning til at sondre mellem de pågældende kommuners ledere.

Hr. Jens Chr. Christensen gik varmt ind for den folkevalgte amtsborgmester, og det samme gjorde en række andre talere. Om dette vil jeg gerne sige, at det ligger vel fast, at vi får en folkevalgt formand for amtsrådet; men jeg vil gerne pege på, at når vi gennemfører dette, den folkevalgte amtsborgmester, indebærer det opbygning af en administration til støtte for ham. Herved melder sig to problemer. Det ene er — og det må man gøre sig klart — at opbygningen af denne administration omkring amtsborgmesteren medfører udgifter; det er helt givet. Det er i øjeblikket umuligt at skønne over, hvor omfattende disse udgifter vil blive, men at der kommer merudgifter ved denne deling af den lokale administration, er ganske åbenbart. Der kommer personalemæssige og lokalemæssige merudgifter. Det andet problem er, at det jo ikke bliver så ligetil at foretage opgavefordelingen mellem centraladministrationens lokale repræsentant, amtmanden, og den folkevalgte amtsborgmester. Der opstår altså problemer, som jeg synes vi er nødt til at have for øje og også diskutere

i det kommende udvalg, inden vi lægger os fast.

Hr. Jens Chr. Christensen sluttede sin tale med at sige, at målet med disse to lovforslag, om strukturen og om styrelsen, må være at skabe forenkling, at underbygge det kommunale selvstyre og at søge at nå til en aflastning af centraladministrationen. Deri er jeg enig; det er det mål, jeg regner med at vi alle sigter imod.

Hr. Poul Sørensen pegede på København og Københavns omegn, og det samme gjorde hr. Sigsgaard, som mente, at det var helt galt, at man ikke i denne lovgivning også havde inddraget København. Men når man nu ikke har gjort det — tilføjede han — burde man heller ikke have taget Roskilde amtskommune og Frederiksborg amt med. Jeg vil heroverfor gerne sige, at problemet omkring hovedstaden har jo sin ganske særlige historie og frembyder vel ganske særlige vanskeligheder. Igennem mange, mange år har man forsøgt — jeg havde nær sagt på det lokale plan — at finde frem til en løsning.

Hr. Poul Sørensen har for sit partis vedkommende givet udtryk for en principiell opfattelse af løsningen af omegnsproblemerne. Jeg tør ikke sige, hvad det havner i, men det må være således, at samrådet, der omfatter hovedstadskommunerne og omegnskommunerne, må søge i enighed at finde frem til en løsning, som kan danne grundlaget for en lovgivning. Tidligere forsøg er slået fejl, og man kan vel uden overdrivelse sige, at regionalkommunen er begravet. Jeg ville være meget, meget glad, om man på frivilligt grundlag kunne finde frem til en løsning, som kunne iværksættes nogenlunde samtidig med, at vi gennemfører ændringen af kommunestrukturen i det øvrige land.

Hr. Poul Sørensen var lidt betænkelig ved eller tog i hvert fald forbehold over for, at folketinget skulle repræsenteres i kommunalformkommissionen. Jeg kan for så vidt godt forstå tankegangen, og man kunne også sige — det sagde hr. Poul Sørensen ikke — men hvis man nu ville være uvenlig, kunne man sige, at ministeren kan jo sagtens foreslå, at han skal have 5 gidsler ind, så han føler sig nogenlunde sikret over for folketinget.

[Indenrigsministeren.]

Jeg kan altså i og for sig godt forstå betænkkeligheden. Heller ikke jeg mener, at der er noget lykkeligt i, at folketinget inddrages i administrationen. Men vil man her have et landspolitisk sigte i kommunalreformkommissionens arbejde, har jeg svært ved at se, at man kan finde noget andet organ til at udpege medlemmer end netop folketinget, uanset de betænkkeligheder, der kan være knyttet dertil. At overlade det alene til indenrigsministeriets embedsmænd og til de kommunale organisationers repræsentanter, ville jeg for min del ikke føle helt tilfredsstillende; men jeg kan naturligvis blive nødt til at affinde mig med det, hvis folketinget viger tilbage for at deltage i løsningen af disse opgaver.

Hr. Sigsgaard tog jo munden forfærdelig fuld, eller rettere han spyttede forfærdelig meget ud, for han mente, at sigtet imod 400 kommuner ikke havde nogen zweck; vi måtte frem til kun 50 eller 20 kommuner. Det bliver ikke i vor levetid, selv om vi ved hjælp af en fortrinlig hormonbehandling skulle leve meget længe.

Derimod rejste hr. Sigsgaard et andet spørgsmål, som jeg nok tror man kommer til at diskutere i udvalget, og det er spørgsmålet: skal vi have større amtskommuner end de nuværende? Der er jo åbnet mulighed for ikke alene vidtgående grænseændringer amtskommuner imellem, men også for at nedlægge amtskommuner, der måtte vise sig at blive for små til løsningen af de opgaver, de fremover skal løse; derfor regner jeg med, at det er et spørgsmål, vi er nødt til at tage op.

Hr. Sigsgaard var imod frivillighedsprincippet for sognekommuner. Deroverfor vil jeg sige, at det har jo vist sig, at en række sognekommuner frivilligt har kunnet finde frem til en sammenlægning, og dertil kommer vel, at gennemfører vi denne ordning, som indebærer en fastlæggelse af sekundærkommunernes grænser, og som løser problemerne omkring købstæderne, ligger der deri en klar opfordring til de tilbagevæ-

rende sognekommuner til, mens tid er, ad frivillighedens vej at søge deres egne problemer løst.

Jeg kan ikke være enig med hr. Sigsgaard i, at konsekvensen af nyordningen må blive den totale afskaffelse af amtmanden; han vil fremover få betydningsfulde opgaver at løse.

Jeg takker hr. Kirkegaard, fordi han accepterede udtrykket „normalt“ i inddelingslovforslagets § 1, hvor der tales om købstadkommunerne. Jeg erkender uden videre, at det bliver det mest kontroversielle spørgsmål, kommunalreformkommissionen stilles over for, spørgsmålet om ét bysamfund, én kommune som det normale, og det er jo klart, at dér kan modstående interesser føre til, at der må træffes afgørelser, som kan synes ulogiske sammenlignet med forholdene andre steder, men en løsning skal jo findes.

Må jeg sluttelig endnu en gang takke for den, synes jeg, meget velvillige modtagelse, kommunallovskommissionens arbejde og de hovedprincipper, der er nedlagt i lovforslagene, har fået; jeg glæder mig til et samarbejde med 21 mands udvalget om de mange problemer, som må løses, men jeg vil være meget interesseret i, at en løsning gennemføres så hurtigt som muligt.

Sigsgaard: Ministeren havde forstået mig sådan, at jeg ville have løst spørgsmålet om byrdefordelingen, inden der skulle tages stilling til selve kommunestrukturen. Jeg må, forstår jeg, have udtrykt mig lidt forkert.

Hvad jeg mener, er, at man først burde have undersøgt, hvilke opgaver fremtidens kommuner skal løse, og derefter burde man så have diskuteret, hvilken størrelse kommunerne burde have, for at de opgaver, der regnes med at ville komme til at foreligge, kan blive løst bedst muligt. Det må være en noget bagvendt måde først at fastlægge kommunestørrelsen og så bagefter finde ud af, hvilke opgaver der skal løses af de nye kommuner. Det kunne jo tænkes,

[Sigsgaard.]

at karakteren af kommunernes fremtidige opgaver, som jo ikke vil være identiske med de nuværende — efter min opfattelse vil der være flere, og der vil også til en vis grad være andre opgaver — kan være en sådan, at den vil tilsige en mindste kommunestørrelse på normalt f. eks. 8.000-10.000 indbyggere. Det er meget sandsynligt, at man når frem til et sådant resultat måske om nogle ganske få år, og så skal man altså til at lave hele systemet om igen. Derfor var det, jeg mente at man burde først have prøvet på at analysere, hvilke opgaver vi kommer til at stå over for i fremtiden, og derefter have fundet ud af, i hvilken kommunestruktur vi bedst kan nå til løsningen af de opgaver.

Om hovedstadsområdet sagde ministeren, at han havde tillid til, at hovedstadskommunernes samråd kan løse problemerne. Jeg ved ikke, om ministeren virkelig for alvor har den tillid, i hvert fald deler jeg den ikke. Jeg synes heller ikke, det er realistisk, efter at man nu i hovedstadsområdet har diskuteret i årtier uden at nå frem til et resultat.

Jeg føler mig altså ikke særlig tryk ved, at folketinget fortsat vil undlade at beskæftige sig med hovedstadsrådets forhold, og jeg forstår heller ikke begrundelsen for, at hovedstadsområdet skal have en særstilling. Man kan i hvert fald ikke afvise, at der netop i hovedstadsområdet er meget store kommunale problemer, og jeg synes, det er lidt for dårligt, at man bare fortsat går udenom.

Ministeren mente også, at jeg vist havde taget munden lovlig fuld, dengang jeg talte om, at vi måske skulle ned på 50 eller 20 kommuner — sådan sagde ministeren. Sådan udtrykte jeg mig nu ikke. Jeg sagde, at det kunne jo tænkes, at man engang i fremtiden ville nå frem til kun at have 50 eller 100 kommuner, jeg ved det ikke, og det er ikke en opfattelse, jeg har, at vi bør nå ned på det antal kommuner. Det er ganske umuligt i dag at gøre sig klart, om man engang vil nå derhen, men der er en mulighed for det, og i hvert fald tror jeg, at antallet af kommuner vil gå nedad; det vil ikke, hvis vi kommer ned på 250 eller 400 nu, senere bevæge sig opad til 500-600-700 kommuner; det tror jeg ikke. Det, jeg i første omgang

vil sige, er, at tallet 400 kommuner forekommer mig lidt tilfældigt valgt; der kunne være en hel del ting, som taler for at gå noget længere ned i første omgang, måske ned på et antal af 200-300 kommuner. Men det kan vi jo ikke diskutere i detaljer her.

I hvert fald, hvis ministeren er enig i, at det bør være kommunikationsmønstret i samfundet, der også i fremtiden skal være afgørende for kommunernes størrelse, vil man ikke her i dag med rette kunne afvise, at vi i fremtiden kommer til at gå væsentligt længere ned med kommunernes antal.

Og så lige en lille bemærkning til sidst. Ministeren havde forstået mig sådan, at jeg var imod frivillighedens princip, som her fortsat bringes i anvendelse. Der har jeg måske også udtrykt mig uheldigt. Jeg er ikke imod, men jeg pegede på, at frihedsprincippet, frivillighedsprincippet, kan have visse uheldige konsekvenser. Jeg nævnte én her, at det lyder vældig godt, at det hele skal være frivilligt, men det kan komme til at gå ud over de fattigste og dårligst stillede kommuner, fordi ikke så forfærdelig mange af de mere velaflagte kommuner vil være alt for interesserede i at blive lagt sammen med de dårligere stillede kommuner. Jeg synes lige, man skal have opmærksomheden henvendt på det. Hvis man kunne indskrænke frivilligheden en smule, sådan at man i hvert fald sikrede sig mod den slags uheldige virkninger, synes jeg, det ville være godt.

Indenrigsministeren (*Hans Hækkerup*): I anledning af det ærede medlems sidste bemærkninger vil jeg gerne fremhæve, at kommunallovskommissionen jo igennem sit arbejde, gennem amtsundersøgelserne, har foretaget en ganske nøje undersøgelse af, hvilke opgaver kommunerne i øjeblikket løser med henblik på, hvilke opgaver kommunerne også fremover må antages at skulle løse. Og det gælder såvel primær- som sekundærkommunerne. Det er i hvert fald det indtryk, jeg får, når jeg læser disse betænkninger, og det er det, der for mig fører til, at jeg må sige, at resultatet af hele denne undersøgelse i en række amtskommuner har været, at man er nået frem til, at minimum bør være 5.000-6.000 indbyggere pr. kommune.

Der er ingen, som har lagt sig på tallet 400.

[Indenrigsministeren.]

Vi kan ikke vide, hvad omlægningen af amtsgrænserne; ordningen af købstædernes grænser og de frivillige sammenlægninger blandt sognekommunerne kan føre til med hensyn til antallet. Det har vi ikke nogen mening om i øjeblikket, og ingen har lagt sig fast derpå.

Må jeg specielt med hensyn til de fattige kommuner, som ingen vil samarbejde med, sige, at jeg tør ikke udelukke, at gennemførelsen af sammenlægningerne, så langt man nu kan nå, kan føre til, at der bliver områder tilbage, at der bliver kommuner tilbage, som ikke naturligt kan sammenlægges med andre kommunale enheder. Men dér må så det større samfund, amtet eller staten, træde til for at sikre, at borgerne i disse forladte områder får den samme behandling som borgerne i andre dele af landet.

Må jeg så endelig vedrørende det københavnske problem sige, at jeg har nu vedvarende den opfattelse, at det indbyrdes samarbejde mellem omegnskommunerne og hovedstadskommunerne bør have endnu en chance. Men det er da klart: kan man ikke finde frem til en løsning, ja, så bliver det nødvendigt for folketinget før eller senere at tage spørgsmålet op. Men som sagt, jeg ville meget nødig være i den situation i dag at skulle lovgive hen over hovedet på et så betydeligt antal medborgere, som det her drejer sig om, så længe det ikke ligger fast, at man ikke ved samarbejde kan finde frem til en rationel løsning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (From): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at de to lovforslag henvises til et udvalg på 21 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om indskud på kapitalbindingskonti har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om ændringer i færdselsloven og forslag til færdselslov for Grønland har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 2. juni, kl. 10 med følgende dagsorden:

1) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om overformyndieriet.

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om anbringelse af umyndiges midler m. v.

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i arveloven.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i myndighedsloven.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om indkomstbeskatning af aktieselskaber m. v. [af Ib Thyregod m. fl.].

6) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om særlig indkomstskat m. v. [af Ib Thyregod m. fl.].

7) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om investeringsfonds [af Ib Thyregod m. fl.].

8) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om tillægsbevilling for finansåret 1. april 1965-31. marts 1966.

9) *Valg af 4 statsrevisorer og 4 stedfortrædere for regnskabsårene 1965-66—1968-69.*10) *Valg af 5 medlemmer og 5 stedfortrædere til lønningsrådet.*

Mødet hævet kl. 17¹⁵.

113. møde.

Torsdag den 2. juni kl. 10.

Den første sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om overformynderiet.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 79) findes i tidenden sp. 5849).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages de 3 følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Tredje behandling af forslag til lov om anbringelse af umyndiges midler m. v.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 80) findes i tidenden sp. 5849).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i arveloven.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 81) findes i tidenden sp. 5849).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i myndighedsloven.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 82) findes i tidenden sp. 5849).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagene sættes til forhandling.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Under anden behandling af disse lovforslag fremsatte jeg en udtalelse om, at det ville forøge de administrative besværligheder, hvis man foretog en ligestilling mellem de båndlagte midler og de umyndiges midler med hensyn til renteberegningen. Det er ikke rigtigt, og derfor vil jeg gerne berigtige

denne udtalelse. En forhøjelse af kontantrenten for de båndlagte midler i lighed med den, der agtes foretaget for de umyndiges midler, vil ikke medføre administrative vanskeligheder for overformynderiet; den vil derimod forøge renteudgiften i overgangsperioden med 2-3 mill. kr. i alt.

Anderledes ville det være, om man bestemte, at der skulle gives samme adgang til køb af særskilt bestyrede værdipapirer for de båndlagte kontante midler som den, der tænkes indført for de umyndiges midler; det vil sige, at der skulle være fri adgang til sådanne køb, blot efter udløbet af en vis kortere opsigelsesfrist, formentlig 6 måneder. En sådan købeadgang for de båndlagte kontante midler i overgangsperioden ville ikke blot medføre en forringelse af overformynderiets økonomiske stilling, men ville betyde en sådan arbejdsforøgelse for overformynderiet, at overførslen af de båndlagte midler til private pengeinstitutter ville blive forsinket meget betydeligt.

Johan Asmussen: Jeg takker for ministerens meddelelse og berigtigelse af det forhold, som hr. Langkilde og jeg ved andenbehandlingen fremdrog om forrentningen af båndlagte kapitaler. Jeg forstod dengang ikke rigtig ministerens bemærkninger, men er glad for, at det nu er opklaret, hvordan det forholder sig.

Der er for mig ikke nogen tvivl om, at hvis man vil tilvejebringe ligelighed og en retfærdig ordning over for ejerne af de båndlagte midler, må man foretage et eller andet allerede nu, inden de bliver udleveret. Efter ministerens oplysninger i dag er det muligt, at det rigtige vil være — det var for så vidt også det, jeg havde tænkt mig tidligere — at sørge for, at de får den samme rente, altså normal indlånsrente, som umyndiges midler skal have, og at de får det straks fra lovens ikrafttræden. Jeg forstår, det kan lade sig gøre, og jeg mener, at det bør gøres; derved ville man endnu kunne rette en smule op på den forsømmelse, det efter min mening har været, at man ikke allerede for længst har fået ændret forholdene, så de, der har haft deres kapital båndlagt, og som oven i købet har måttet finde sig i at få indtægten, måske deres eneste, beskåret til langt under bankrenten og derved i særlig grad er blevet